

SECTION 10 POLITOLOGY

PROVIDING PUBLIC GOODS AND SERVICES AS FAMILY POLICY INSTRUMENT FOR EU

Sergii Piddubnii,
postgraduate student
Mariupol State University, Ukraine

НАДАННЯ СУСПІЛЬНИХ ПОСЛУГ І ТОВАРІВ ЯК МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Сергій Пиддубний,
аспірант,
Маріупольський державний університет, Україна

XXI століття – період активного переходу суспільства до нової соціально-економічної моделі розвитку де добробут людей залежить від рівня та обсягів надання послуг та обміну інформаційними продуктами. Україна прагне завершити перехід від постіндустріального суспільства до інформаційного. Одним з етапів суспільно-економічної трансформації є імплементація положень Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом.

Співробітництво з ЄС надає Україні реальні можливості в зміні концептуальних основ здійснення внутрішньої і зовнішньої політики. Сімейна політика, як елемент соціальної відповідальності держави, потребує ґрунтовного перегляду. Актуальним залишається переоцінка форм, механізмів і методів здійснення сімейної політики нашою державою. Одним з ключових моментів трансформації є перехід до адресної допомоги і впровадження реального соціального супроводу родини з широким доступом до суспільних послуг і товарів.

Актуальність дослідження полягає у тому, що в умовах трансформації сімейної політики потрібно звернутися до принципів організації сімейної і гендерної політики в ЄС. Важливим залишається питання нематеріального супроводу сім'ї, надання суспільних послуг і товарів, які б забезпечили підтримку сім'ї в умовах суспільної кризи в Україні.

Зазначимо, що прийнята ще у 2013 році Державна цільова соціальна програма підтримки сім'ї до 2016 р., де вперше говорилося про супровід і допомогу сім'я нематеріального характеру, зазнала повної поразки. Це викликано декількома об'єктивними і суб'єктивними факторами. Подолання кризи сім'ї не можливо здійснити старими радянськими методами, безпідставними і необґрунтованими рішеннями. Тому сьогодні під час аналізу стану реалізації цільової програми з підтримки сім'ї, ми повинні змінити підходи до супроводу і допомоги сім'ї, закласти у нову програму вже оновлений механізм здійснення соціального захисту сім'ї на основі нового концептуального підходу – загальний добробут суспільства є добробутом кожної родини [1]. Зазначений принцип

підходу до здійснення сімейної політики вже давно і ефективно використовують країни-учасниці ЄС.

Сімейна політика в ЄС є невід'ємною частиною політики внутрішньої і зовнішньої безпеки. Це пояснюється тим, що соціально-демографічні і суспільно-психологічні зміни на європейському континенті визначають подальші перспективи розвитку народів об'єднаної Європи. За багаторічний період інтеграції європейська спільнота напрацювала дієвий механізм соціального супроводу сім'ї, який забезпечує підтримку демографічної стабільності і покращення добробуту громадян.

Аналізуючи сімейну політику як систему заходів підтримки і супроводу сім'ї та членів сім'ї, в ЄС було сформульовано основні напрямки соціального захисту сім'ї:

- благополуччя дітей;
- гендерна рівність;
- поєднання зайнятості та сімейного життя.

Означені напрямки формують політичний, нормативний та соціально-економічний інструментарій здійснення. Серед форм і механізмів виділяють декілька:

- безпосередня матеріальна підтримка (соціальні виплати для членів сімей);
- пільги (податкові пільги, знижки та кредити, програми цільових кредитів, грошові виплати роботодавцю);
- соціальний супровід (батьківські відпустки, гендерно-нейтральні відпустки, функціонування системи закладів догляду за дітьми).

Європейська система підтримки сім'ї відмінна від пострадянських тим, що саме гармонійне поєднання всіх означених механізмів дає у сукупності позитивний результат: підвищення добробуту, соціально-психологічне здоров'я сім'ї, збереження традиції сім'ї та шлюбу [2].

В Україні не створено дієвого механізму допомоги сім'ям. Наша держава закріпила пільги і субсидії за багатьма громадянами, запровадила різні види матеріальної допомоги, розширила мережу соціальних служб, але всі ці кроки є неузгодженими. Відсутність індивідуаль-

ного підходу до кожної сімейної ситуації робить соціальний захист засобом відшкодування збитків, а не стимулом до розвитку.

Важливим для розвитку сім'ї є не тільки питання матеріального добробуту. Не останню роль відіграють психологічні і суспільні фактори. У ЄС для реалізації кожним членом сім'ї своїх прав і можливостей створюється система надання соціальних послуг і товарів. Значення цього механізму захисту в тому, що соціальними послугами і товарами користується кожна сім'я без винятку не зважаючи на матеріальний стан і кількісно-якісну характеристику складу сім'ї [3].

До суспільних послуг і товарів у системі сімейної політики ЄС можна віднести:

- освіта (дошкільна, загальна, вища, післядипломна, інклюзивна, перепідготовка фаху);
- охорона здоров'я (сімейна медицина, оздоровлення, дефектологія і медичний супровід новонароджених, геронтологія);
- інформаційний супровід (створення мережі сайтів, літератури, аудіо-, відео контенту для сімейного виховання);
- психологічний супровід (антикризові, психологічні служби);
- інфраструктура (умови доступу до соціальних об'єктів);
- безпека (чисте довкілля, охорона правопорядку, запобігання насильству і дискримінації в сім'ї);
- соціальна реабілітація і супровід (організація гуртків і об'єднань, надання послуг довічного догляду, допомога безпритульним);
- зайнятість (перепідготовка, пошук роботи).

Більшість суспільних послуг і товарів надаються у відповідності до Маастрихтського договору 1992 (освіта, транснаціональні зв'язки), Амстердамському договору 1999 р. (зайнятість), Пакту стабільності і зростання (медицина, освіта), Лісабонського договору 2012 (соціальний супровід, анти дискримінаційні заходи). Але попри це не треба забувати, що соціальна політика в ЄС не є уніфікованою і тому на національному рівні держав-учасниць впровадження норм означених загальноєвропейських угод не є однаковим. Ця політична проблема складна для вирішення, бо сімейна політика загалом є сферою відповідальності національних урядів і органів місцевого самоврядування, тому Брюссель надає лише рекомендації і дороговкази у здійсненні соціального захисту сім'ї.

Постає питання чому надання суспільних послуг і товарів є більш перспективним для стабілізації соціально-демографічної ситуації в Європі. Це пояснюється тим, що населення усвідомлює не спроможність субсидіарної системи матеріальної допомоги задовільнити потреби сім'ї. Наприклад, польські громадяни у загальнонаціональному опитуванні висловилися, що держава у сімейній політиці зверне свою допомогу перш за все до сімей, в якій є неповносправна дитина (98%), іншими словами інклюзивна допомога. Найбільші очікування опитуваних стосуються таких форм допомоги держави, як доступні і дешеві кредити на помешкання (96 %), дешеві і доступні ясла та дитсадки (93 %), доступні кредити на

освіту дітей (91 %), вищі фінансові доплати (87 %), додаткові звільнення на дітей (87%), матеріальна допомога (85%) [4]. Це підтверджує, що більшість громадян прагне до добробуту сімей не через соціальні виплати, а через гідний рівень надання суспільно значущих послуг і товарів.

Характеризуючи більш детально сферу нематеріальної допомоги торкнемося найбільш успішних форм її здійснення. Освіта в Європейському Союзі займає ключове місце у вирішенні питання безробіття і інформатизації суспільства. Поряд з загальною і вищою освітою ЄС намагається вибудувати ефективну систему інклюзивної освіти для людей з обмеженими можливостями. Сім'ї отримують не просто матеріальну допомогу, а й консультації вчителів-дефектологів, відвідують освітні заклади для соціалізації дітей, отримують можливість відвідувати спортивні секції та творчі осередки. Інклюзивна освіта вимагає від влади і суспільства створення зручної інфраструктури. Вирішення проблеми соціалізації й адаптація інвалідів зменшує соціально-психологічний тиск на сім'ю інваліда і надає можливість створити людям з вадами власну родину.

Важливим для добробуту сім'ї є надання державою можливостей для отримання роботи. Більшість молоді на разі не вступають в шлюб через відсутність фінансової стабільності, і питання першого робочого місця є важливим. Європейські політики намагаються сприяти більшій зайнятості молодих батьків в декретний період і подолати дискримінацію жінок і неповнолітніх. Тому державами-учасницями організовані спеціальні курси для жінок у декреті, проводяться тренінги з толерантності, впроваджуються нормативні акти з подолання дискримінації жінок і чоловіків на роботі (встановлюється співвідношення, яке контролює держава). Працевлаштування молодих батьків, підлітків, матерів одининок надає реальну можливість підвищення добробуту родини. Однією з проблем країн-членів ЄС слабка мережа дошкільних закладів, що створює велику напруженість для вирішення питання з працевлаштування молодих батьків.

Розвиток інфраструктури в ЄС розглядають як можливість подолання розриву між різними країнами, регіонами, між селом і містом, роботою і навчанням. Тому опосередковано усі інфраструктурні проекти робляться з урахуванням потреб громади і сімей: дороги, зупинки громадського транспорту, амбулаторії, освітні заклади, місця рекреації і відпочинку, житло і сервісні установи. Цей напрямок розвитку внутрішньої політики країн-учасниць ЄС фінансується з різних фондів у вигляді прямих інвестицій або ж грантів.

В Європі розвинутий соціальний супровід вразливих сімей. Це не просто спостереження і фіксація фактів внутрішньо сімейного життя, як наприклад в Україні, а й допомога через психологічні служби, служби догляду і підтримки, реабілітаційні центри, ЗМІ. Соціальний працівник є помічником сім'ї і супроводжує її поряд з сімейним лікарем і вчителем-куратором протягом всього шлюбного життя пари. Тому в Європі шлюбність має стабільні показники. Але треба зазначити, що по Європі успішність цих служб не є однаковою. Найбільш дієвими є на півночі та центрі ЄС, на сході і півдні держави

не «втручаються» у сімейне життя, і тому кількість соціальних служб і спеціалістів значно менша.

Отже, проаналізувавши сучасний стан сімейної політики ЄС, доходимо висновку, що європейська система соціального захисту сім'ї ґрунтується не стільки на матеріальній допомозі сім'ям, а скільки на опосередкованих діях національних урядів, які системою суспільних послуг і товарів створюють умови для стабільного існування сім'ї в складних соціально-демографічних умовах. Європейськими комісіями ведеться робота з вироблення

і впровадження єдиних стандартів надання цих значущих для сім'ї послуг і товарів. Основним досягненням Європи є інформаційна, освітня, оздоровча та інфраструктурна робота з сім'ями, що долає гендерні стереотипи, знімає напругу навколо проблем молодого подружжя, зменшує рівень дискримінації жінок. Для України впровадження нових форм і механізмів соціального супроводу сімей, через розширення доступу до соціальних послуг і товарів, створить умови для подолання кризи сучасної української сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Sychenko, Oksana (2012). Directions of state social policy of Ukraine in modern conditions. Public Policy and Economic Development Issue. 2. P. 73 – 76.
2. Witte, Lothar Jevropejs'k' social'n' model' ' social'n' zhurtovanist' ' jaku rol' 'idihraje JeS? / Lotar Vitte. - –yiv: Vydav. Zapovit, 2006
3. Ничипоренко С.В. Молодіжна сімейна політика в Україні / С.В. Ничипоренко. – Умань: Видавець «Сочінський», 2011. – С.111
4. Bożena Kłos, Jolanta Szymańczak. Polityka rodzinna: wybrane zagadnienia. Informacja nr 584// <http://biurose.sejm.gov.pl/teksty/i-584.htm>